

ИВАН СЛАВКОВ

БАТЕТО

© Иван Славков, автор, 2010 г.
© Людмил Веселинов, художник, 2010 г.
© Книгоиздателска къща „Труд“, 2010 г.

ISBN 978-954-528-967-5

ТОМ
2

ИВАН СЛАВКОВ

Записал и обработил
Георги Гълов

★ Имам книга с автограф от Дора Габе¹. „На другаря Иван Славков – мой праправнук, с благословия. Дора Габе, 1978 година“. Всички ми се смеят.

Тя ме покани, обади се и каза:

– Другарю Славков, елате за 15 минути да поговорим!

Това няма да го забравя – аз тръгвам за „Ален мак“ в Благоевград и минавам да я видя. Тя живееше до хотел „София“ на площад „Народно събрание“. Закъснях за „Ален мак“ с два часа!

Още в началото на разговора тя каза:

– Чувствам ви всички като мои съвременници!

Защото тя просто не даваше старостта ѝ да проникне, да пробие и квадратна милимунда в това нейно желание за живот и за вечна младост!

Покани ме, за да помоли да направим един филм за Дора Сурожон, пианистката.

– Защото – каза – я забравихме всичките!

Разказа ми как е работила във Варшава след войната: Помниш ли пита ме. Не, на „ви“ ми говори:

– Помните ли?

Как била останала запазена само Синагогата в цялата опожарена Варшава.

¹Дора Габе (истинско име: Изидора) (28 август 1886 – 16 ноември 1983) – поетеса. Първата ѝ лирична стихосбирка – „Теменуги“, е в духа на модния в началото на миналия век сецесионен сантиментализъм и символизъм. Тя е сред учредителите на Българо-полския комитет (1922), на Българския П.Е.Н клуб (1927) и негова дългогодишна председателка, съветничка по културните въпроси в българското посолство във Варшава (1947–1950) – бел. ред.

Тя е работила нещо там в посолството. И как са хруцели стъклата по пода на Синагогата, разбити от бомбите, а тази, Сурожон, е свирела през цялото време.

– Кажете му името на този, на този!...

Някой си например от 1925 година. Аз се напъвам, но не помня...

И като станаха няколко такива натрупвания, тя каза:

– Много интересна работа – имената ми се губят. Обаче главата ми е пълна с цифри!

Викам си: Тази полудя!

Пред мен поетеса, такава фина душа и цифри, цифри! И какво?

– Аз помня – вика – телефонните номера на София, когато бяха четирицифрени!

Красиво е, нали!

И трябва да кажа, че просто пред очите ми годините ѝ се сваляха на килограми! Беше с една дълга кадифена роба, много хубава. И накрая от това, че ни чувствала всички като нейни връстници, ми каза:

– Имам чувството, че съм ви родила всичките!

И аз затова си запазих автографа – „На моя праправнук.“

Тръгвам си, започвам да слизам по стълбите, тя отвори вратата, догони ме на площадката и вика:

– Ама аз забравих. Забравих! Сладкиш съм направила за помен на пианистката Дора.

Уникална! Какъв живот е имала!

С Павел Вежинов¹ бяхме много близки. Той познаваше баща ми от онези години.

Веднъж Павел ми каза:

– Гледай сега – за втори път съм депутат в Народното събрание.

Тогавя в парламента имаха две сесии, събираха ги два пъти в годината.

– За какво? Работят си хората, всичко. Не съм прочел нито един от тези документи, дето ми пращат. Защото не е моя работа!

Ама това беше, като го предлагат отново да бъде депутат. И викам:

– Не можеш да откажеш! Все пак – чест е!

Кое е едно така доста добро отношение, бих казал, открито отношение, към това да бъдеш ли депутат, или да не бъдеш. А и нищо не им носеше, нямаше коли, нямаше нищо. Мерцедес в държавата до един момент караше само Живков. След това раздадох на

¹Павел Вежинов (9 ноември 1914 – 20 декември 1983) – писател, публицист и кино-сценарист. Заместник главен редактор на „Стършел“ (1947–1954), от 1954 до 1972 г. работи в „Българска кинематография“ – бел. ред.

министрите, и то не на всичките, от конфискуваните автомобили. Но скъпите коли бяха малко.

Аз карах най-хубавата кола в България! Един конфискуван мерцедес, Кашев ми го даде. По-хубав беше от този на Живков. На Живков беше брониран, поръчка. Каквото имаше конфискувано – раздадох го на министри. Затова един караше бял, друг – сив автомобил. А сега – куцо и сагато, всички депутати и министри се возят на мерцедеси, пък и кола на охраната отпред, втора отзад... Само Живков ходеше с охрана. Само той! Никой друг. Имаха човек, който постоянно беше с тях, шофьор и такъв, „куфарите“ им викахме, който е непрекъснато с тях. Но такива охрана – отпред, отзад като сега, никога не е било!

Книгата на Павел Вежинов „Бариерата“ излезе и се преведе в „Иностранная литература“ точно когато аз бях в Москва на партийната школа. И взеха да ми звънят, защото аз там не излизах от артистичните и творческите среди.

Взеха да ми звънят, като че ли аз съм я написал, мама му стара! Веднага му се обадох, много драго му стана:

– Вие, момчета, ми давахте кураж, вие от телевизията.

Много сме си говорили за неговите произведения. Той това казваше – че е по-различен от другите, защото е възпитан от киното. Аз съм градско момче, казваше, и съм възпитан в киното за разлика от един от поетите – Слав Караславов май беше, – дете си лежал там на пасището „и телевизор ми беше едно кравешко око“.

И тогава сме си говорили, че нищо ново не е казано в „Бариерата“. Абсолютно нищо ново, но, казвам му, ти подреди тухлите по друг начин! Като с Хайгов. Аз винаги давам този пример с „Капитан Петко войвода“.

Няма да забравя бай Дечко Узунов – в най-ранните години, когато творческите съюзи са имали политпрограма. Даже и в творческите домове – отиват там за един месец и им четат лекции. В Дома на художниците в Баня са били и бай Дечко, като се върнал от там, го питали: Къде те нема цял месец? А той вика:

– Бях в идейно-ремонтния завод!

Много са тези истории на бай Дечко.

По време на войната гърците правят тази линия – „Метаксас“, която е като френската „Мажино“. Немците си минават през нея – отворена врата у поле!

Бай Дечко Узунов са го пращали с влак на линията „Метаксас“ като художник – да рисува пейзажи. И нещо да заснеме, да се чувства директно гузен като шпионин на това реакционно правителство.

Когато идва Девети септември – и не се знае какво ще става, що ще става, – рано-рано една сутрин отиват трима военни вкъщи, при бай Дечко.

– Професор Узунов?

– Да!

– Ако обичате, елате с нас!

– Момент, да си взема нещата. Да си вземам ли топли одеяла, храна...

Те му викат:

– Глупости! Тръгвай.

И го водят в „Славянска беседа“, където се е предвиждало, като дойде Бирюзов – крилото на маршал Толбухин, там да бъде щабът!

И какво?

Ами трябва да се направи някаква украса в хотела. Бай Дечко започва с помощта на други художници. После той го разказваше: Нарисували едно бойно поле, от тази страна жалките фашисти, от тука руските витязи с бушлатите, с шмайзери, гранати хвърлят! И отгоре самолет.

– Влиза Бирюзов – няма да го забравя – казва бай Дечко, – заметнат с реглан, с кожената шапка, гледа и вика:

– А кто дурак это сделал? (Кой глупак е направил това?)

Естествено, бай Дечко разбира думите и без превод.

И отговаря:

– Професор Узунов.

Бирюзов пита:

– Каква е тази авиация?! Авиацията лети първа, бомбардира и след това идват пехотата и другите технически средства!

На което бай Дечко реагира:

– Ааа, това е вторият нальот!

Дълго време се разказваше това нещо...

И другото, което разказваше Дечко Узунов – когато ги извикали да направят посмъртна маска на Георги Димитров. Там била и художничката Васка Емануилова¹. И треперят!

¹Васка Емануилова (25 декември 1905 – 11 юли 1985) – първата жена, оставила трайна дупка в българската скулптура. Освен с кавалетно изкуство се занимава и с изпълнението на монументални творби, като увенчаващата композиция на Паметника на Съветската армия в София (1953) – бел. ред.

– Бай Дечко, как ще го направим сега!

Дечко я успокоява:

– Как – като на царя, ма!

Това си е занаятчийство.

Много забавен човек беше.

★ Дража Вълчева беше великолепен човек. Тя беше министър на просветата.

Отиваме с Иван Вуцов да взимаме за „Левски“ Руси Гочев от Бургас. Много сериозно момче, беше влязло да учи медицина. Живял беше първи секретар на Бургас. Ние ще го вземем и ще го прехвърлим от Медицинския институт в милиционерското училище.

Отиваме с Вуцата при Дража, веднага ни прие. Кафе, бонбони – всичко.

Викам:

– Имаме такъв проблем – да прехвърляме студент. И трябва да бъде освободен, за да може да го запишем.

– Кой бе, какво?

– Ами от Медицинския във Варна тука да прехвърлим.

– Еее, камък ми падна от сърцето, щях да го прехвърля. Ама те са към Министерството на здравето – трябва да говориш с чичо си!

Готово!

Чичо ми Атанас Малев го реши за нула време.

Както реши и въпроса с Юм Уандие. Негър, баскетболист. Единствен негър имаме, легенда! Ожени се за една украинка, роди му дете. И докато беше бременна, го питат:

– Момче ли ще бъде или момиче?

Юм **вика**

– Не знам, ама ще бъде далматинец!

Той си ги пускаше лафовете.

Юм е от Уганда, баща му е убит там като комунист. Елена Лагадинова чрез международната организация за децата ги беше взела – две сестрички и братчето в България, ама ей такива още! И тука израснаха. Сестрите му завършиха стоматология в Куба, после отидоха направо във Франция и там си работят. Юм отиде в Куба и той записа стоматология. Тука не можахме да го вземем в „Левски-Спартак“, защото не е служил в армията. Но, от друга страна, как да стане – негри в българската армия! И то след като беше станал големият скандал с кубинците в Ангола. Хайде сега и тука негри!

Срещам Ваня Дерменджиева, баскетболистката, която се връща от някакъв турнир в Куба и вика:

– Там срещнах Юмчо. Плаче, майката си е ебало!

Казвам ѝ:

– Аз сега отивам там!

Обадих му се, че отивам, той дойде да ме посрещне още на летището и аз го приших към мен. Една седмица бях там – той не излезе от апартамента ми. Разказа ми за страшния расизъм на негри срещу негри, които не са местни! Ако вечер закъснееш малко в столовата – никакво ядене. Викам му: Поръчвай всичко! Храних го обилно. Моля ти се, каза, да си дойда за лятото. Викам: Ще ти изпратя билет! Той не вярваше.

Накрая, като си тръгнах, му дадох всичките си дрехи, екипи за тенис, ракети – да ги шитне там, да преживява. Прибрах се у нас и след време открих филателна българо-кубинска изложба. Изпратих билет и официална покана на Юм. Да дойде тука в курсовете за младежка филателия! Щото ние провеждахме такъв международен семинар. Той си дойде, като веднага ми върна обратния билет – и край!

Тогава се обадих на Наско Малеев. Викам: Така и така, една година е бил в Куба, носи документ за завършен първи курс и трябва да го прехвърлим тука Юм. Започвам да обяснявам, а Наско вика:

– Знам за какво го прехвърляме, бе! И аз съм левскар!

Подписа веднага.

Юмчо завърши за зьботехник. Разказваше ми как е ходил на практика тука в една детска градина.

– Отивам и като ме видяха децата – ревнаха!

А имаше една снимка в детската градина – новогодишно тържество и Юм играе зайче! Черното зайче...

Юм и сега е тука.

Другият случай, когато взехме с клизма един играч, беше с Красимир Борисов, който после стана помощник на Пената. Той беше в „Локомотив“. Почти всичко бях уредил. А той мислеше, че с връзки ще вземем подписа от генерала.

Играят някакъв мач. Идва генерал Митрев, който отговаряше за тила, и им вика:

– Вдигайте знамената, сега, за второто полувреме!

А Краси се обажда:

– Откъде ще вземем колци за знамената?

– Ти какво, бе! – започнал да го хока генералът.

Краси му казал:

– Абе аз утре отивам в „Левски“, какво ще ми направиш!

Генералът казал:

– Ако ти отидеш в „Левски“, аз ще си скъсам пагоните!

И стана една – майката си е ебало!

Каня генерала в телевизията заедно с един Шопов, който беше в транспорта, отговаряше за окръжния транспорт, сериозен човек. Голям локомотивец, а и мой приятел. И много обичаше въпросния Краси. Шопов вика:

– Покани го генерала, много готин човек е за лаф, за трапеза, за това-онова.

Поканих го. Ядки, хапки, уиски, водка, влизат говорителките да ми докладват нещо важно – няма такова нещо, защото това не им е работата. Минават четири-пет часа разговор, аз нищо не казвам, оставям го на бавния огън... След една седмица нова среща – а през това време Шопов го навива, защото те с Шопов са неразделни. На третата среща генерал Митрев вика:

– Абе така кажи, бе! Ти си злато човек. Злато човек си бе, Ванчо!

И реши въпроса, подписа.

Когато беше най-големият сблъсък между „Левски“ и ЦСКА, аз дадох предложение.

Казах:

– На червения, на военния терор, ние да отвърнем с милиционерски терор! Не ме послушаха. Защото са дисциплинирани.

Викам: На четири години военните могат да те вземат запас! На четири години за един месец – това е! А ние – КАТ, наш! Капелето, митницата – наши. Я, бе, дай, вуйчо – що паркираш неправилно? Акт! Правилно, неправилно – няма никакво значение!... Не ме послушаха.

★ С президента на Мексико Ечеверия седим в резиденцията му в много удобни столове. Нещо невероятно. Кампесино, селски тип. И той ми казва: Като е хубаво времето, министерският съвет тука си прави заседанието, на тези столове, пием чай.

Наистина много удобни. И казва на адютанта си:

– Шест стола за господин Славков!

Питам го:

– А за президента Живков?

Той вика:

– И за президента Живков шест!

Адютантът записва, а Ечеверия пита:

– Къде да ти ги изпратя – в посолството или в резиденцията?